

Täysistunto

Torstai 12.12.2024 klo 16.00—18.29

4. Hallituksen esitys eduskunnalle työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen, liikennevakuutuksen ja potilasvakuutuksen lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 172/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 29/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru pitää esittelypuheenvuoron. Olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä työtapaturmalain, ammattitautilain ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattilain muuttaminen. Lisäksi esityksessä muutetaan myös liikennevakuutuslakia, Liikennevakuutuskeskuksesta annettua lakia, liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annettua lakia, liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettua lakia ja potilasvakuutuslakia.

Tässä esityksessä on tehty nyt uusia säännöksiä koskien sitä, että monesti näissä erilaisissa työpaikkaonnettomuuksissa on varaa parantaa tietojen käsittelyä. Työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan tavoitteena on ehkäistä nimenomaan työtapaturmia ja ammattitauteja tehostamalla niiden selvittämistä ja parantaa työturvallisuutta. Tutkinnan selvittämisessä onnettomuuden syyt ja seuraukset ovat tärkeitä, ja niihin kiinnitetään huomiota ja samalla annetaan suosituksia työturvallisuuden parantamiseksi.

Tämä esitys on kiireellinen luonteeltaan, joten valiokunnassa siitä huolimatta, että työruuhka on ollut kova, olemme käsitelleet tämän kiireellisellä aikataululla.

Tämän esityksen mukaan työpaikkaonnettomuuksien tutkinnalla on jo tälläkin hetkellä hyvin pitkät perinteet, mutta on sanottava, että asiasta ei ole suoraan tarkalleen säädetty laissa. Tämän johdosta nyt on tarkoituksena työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan osalta edellyttää myöskin säännöstäsoista menettelyn tuntoa.

Tämä nykyinen sääntely on erityisen puutteellinen henkilötietojen käsittelyn osalta, ja jouduimme tästä myöskin vielä vaatimaan ministeriöltä lisävastinetta. Tässä yhteydessä nyt selvennetään ja selkiytetään näitä säännöksiä. Ehdotetaan siis, että työpaikkaonnettomuuksien tutkinta laajennetaan koskemaan myös Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melassa vakuutettuja maatalousyrittäjiä sekä tieteen ja taiteen apurahan saajia. Jatkossa heidän kuolemaan johtaneet työpaikkaonnettomuudet tai Melan ehdotuksesta muut vakavat onnetto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

muudet ovat tutkinnan kohteena. Tässä esitetään myöskin erilaisia eri lakeihin kohdistuvia teknisluonteisia ja säädöshuollollisia muutoksia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on asiaa tarkasteltuaan tullut siihen tulokseen, että me pidämme näitä tavoitteita kannatettavina ja nämä muutokset ovat perusteltuja.

Valiokunnassa on sitten käyty tarkemmin keskustelua siitä, millä tavalla nimenomaan tämä säännösten selkeyttäminen tulisi tehdä tämän käytettävissä olevan tiedon osalta. Siksi valiokunta ehdottaakin lakiehdotusten hyväksymistä mutta ehdottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennyksiä ensimmäisen ja toisen lakiehdotuksen tietojen käsittelyä ja luovutusta koskeviin säännöksiin.

Tämän esityksen mukaan Tapaturmavakuutuskeskuksen työtapaturma- ja ammattitautilakiin ehdotetun 236 a §:n mukainen oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja erityisesti henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen osalta 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan. Oikeus käsitellä erityisesti henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja sidotaan perusteluiden mukaan tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Edelleen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn edellyttävät asianmukaiset suojatoimet varmistetaan esityksen mukaan tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa luetelluilla asianmukaisilla ja erityisillä suojatoimenpiteillä, joina pidetään esityksen mukaan työpaikkaonnettomuuksien johtokunnalle ja tutkintaryhmälle säädettävää rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta sekä työtapaturma- ja ammattitautilain 248 §:ssä säädettyä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta sekä hyväksikäyttökieltoa.

Valiokunta on saanut kokonaisuudesta selvityksen myös sen osalta, että työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan johtokunnan ja tutkintaryhmän oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu Tapaturmavakuutuskeskuksen alaisena asiantuntijaryhmänä samoihin esityksessä kuvattuihin tapaturmavakuutuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin oikeusperusteisiin.

Arvoisa puheenjohtaja! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa osa asiantuntijoista piti pykälässä säädettyä erityisten henkilötietoryhmien tiedonsaantia liian laajana työpaikkaonnettomuuksien tutkinnan kasvattamiseksi. Tämän johdosta me teimme tarkennuksia, jotta käytettävissä olevat tiedot, jotka tämän osalta saataisiin, täsmennettäisiin tarkasti luettelemalla pykälässä nimenomaisesti ne tiedot, jotka Tapaturmavakuutuskeskuksella olisi oikeus saada tutkinnan toteuttamiseksi. Kaikki luetellut tiedot ovat saadun selvityksen mukaan tutkinnan kannalta välttämättömiä.

Arvoisa puhemies! Jätänkin tämän esittelyn sitten muilta osin edustajien lukutaidon varaan, eli tässä kokonaisuutena se, että teimme pieniä tarkennuksia ja nimenomaan tuohon tietoon, jota olisi tässä tapauksessa käytettävissä, joka liittyy henkilötietoihin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

17.10 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kiuru esitteli perusteellisesti jo tämän mietinnön, joka todellakin käsiteltiin hyvin sujuvasti ja yksimielisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tämähän on kiireellinen lakiesitys, ja [Ben Zyskowiczin välihuuto] sen on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden ensimmäisenä päivänä.

Tässä esityksessä siis ehdotetaan lisättäväksi työtapaturma- ja ammattitautilakiin ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin työpaikkaonnettomuuksien tutkin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

taa koskeva sääntely. Tässä ehdotetaan, että työpaikkaonnettomuuksien tutkinta laajennetaan koskemaan myös Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melassa vakuutettuja maatalousyrittäjiä sekä myös tieteen ja taiteen apurahan saajia. Jatkossa heidän kuolemaan johtaneet työpaikkaonnettomuudet tai muut vakavat onnettomuudet ovat siis tutkinnan kohteena.

Tapaturmavakuutuskeskuksen tietoon tulleet maa- ja metsätaloustöissä sattuneet kuolemantapaukset lisääntyivät merkittävästi viime vuonna, siis 2023. Silloin oli kaiken aikiaan peräti 20 työpaikkakuolemaa, mutta niistä yhdeksän tapahtui maa- ja metsätaloustöissä. Melan tilastojen mukaan maatalousyrittäjille sattuu keskimäärin 4–5 kuolemaan johtanutta työtapaturmaa vuodessa. Nämä tapaukset ovat olleet esimerkiksi sellaisia, joissa viljelijä on puristunut traktorin alle tai traktorin ja seinän väliin. Kaksi tapauksista johtui putoamisesta, yksi puristumisesta paalin alle, yksi puristumisesta klapikoneen liikkuvien osien väliin, yksi kuoli jäätyään puun alle, yksi heinikkopalossa, ja yhdessä tapauksessa osallisena oli myös eläin.

Maatalousyrittäjät jatkavat tyypillisesti työskentelyä tilalla ihan tämän tavallisen eläkeiän jälkeenkin, jolloin sitten myös riskit erilaisille tapaturmille, jopa vakaville tapaturmille, saattavat kasvaa. Todellakin nämä Melan keräämät luvut maatalousyrittäjien työpaikkakuolemista osoittavat, että myös maatalouden töissä on korkea kuolemanriski. Työtapaturmia sattuu Tilastokeskuksen mukaan maatalousyrittäjille lähes kolminkertainen määrä palkansaajiin verrattuna, joten on erittäin tärkeää, että näitten työpaikkaonnettomuuksien tutkinta laajennetaan siis koskemaan myös maatalousyrittäjiä. Sen vuoksi on hyvä, että tämä esitys on edennyt yksimielisenä ja saadaan voimaan.

Ja toki, arvoisa puhemies, vielä haluan todeta, että pelkästään se, että näitä tutkitaan, ei riitä: täytyy myös sitten löytää johtopäätöksiä, millä tavoin myös maatalousyrittäjien työoloja voidaan parantaa niin, että voitaisiin välttyä vakavilta onnettomuuksilta ja kuolemantapauksilta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.13 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Työpaikkaonnettomuuksien tutkinnalla on Tapaturmavakuutuskeskuksessa pitkät perinteet, mutta erillistä sääntelyä laissa ei ole ollut. Nykyinen sääntely on erityisesti henkilötietojen käsittelyn osalta puutteellista ja vaatii selventämistä ja täsmentämistä.

Puhemies! Esityksen mukainen sääntely on siis tarpeellinen, ja onkin kannatettavaa, että esityksen mukainen lainsäädännön muutos tulee voimaan ehdotetussa aikataulussa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.14 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielinen mietintö. Tässä esityksessä ehdotetaan, että työtapaturma- ja ammattitautilakiin lisätään säännökset Tapaturmavakuutuskeskuksen työpaikkaonnettomuustutkinnasta, työpaikkaonnettomuustutkinnan johtokunnasta ja tutkijaryhmistä sekä työpaikkaonnettomuuksien tutkintaan liittyvien tietojen käsittelystä. Tutkinnan tavoitteena on ehkäistä työtapaturmia ja ammattitauteja tehostamalla niiden selvittämistä sekä parantaa työturvallisuutta. Tutkinnassa selvitetään onnettomuuksien syyt ja seuraukset ja annetaan suosituksia työturvallisuuden parantamiseksi, mitkä ovat erittäin tärkeitä asioita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

Tämän esityksen mukaan työpaikkaonnettomuuksien tutkinnalla on Tapaturmavakuutuskeskuksessa perinteet, mutta asiasta ei ole suoraan säädetty laissa. Työpaikkaonnettomuuksien tutkintatoiminnan jatkaminen edellyttää, että toiminnasta säädetään laissa, koska nykyinen sääntely on erityisesti henkilötietojen käsittelyn osalta puutteellista ja vaatii selventämistä ja täsmentämistä.

Arvoisa puhemies! Turvallinen ja terveellinen työympäristö luo edellytykset myös hyvinvoinnille. Kaikki vaarat, haitat, kuormitustekijät, yllättävät tilanteet työpaikoilla tulee yrittää ennakoida. Tapaturmavakuutuskeskuksen tietojen mukaan on arvioitu, että tänä vuonna tapahtuu 114 000 työtapaturmaa ja näistä 90 000 tapahtuu työpaikoilla. Mutta se, mikä on hälyttävää, on se, että työmatkatapaturmien osuus on nousussa: niitä on arvioitu tapahtuvan noin 24 000. On arvioitu, että nämä tapaturmat ovat hyvin usein esimerkiksi kaatumisia ja putoamisia. Erityisesti lämpömittarin osoittaessa nollaa tapahtuu paljon kaatumisia. Kaatumiset ja putoamiset ovat siis työikäisten yleisimmät työtapaturmat, mutta kaatumisia tapahtuu myös ikäihmisille. Meidän tulisi tehdä kaikkemme sen eteen, että kaatumistapaturmia voisimme ennalta ehkäistä.

13.12. vuonna 24, eli huomenna perjantaina, vietetään kansallista tapaturmapäiväkampanjaa. Mitä parempi fyysinen toimintakyky ihmisellä on, sitä enemmän se ylläpitää ja edistää kykyä selvitä erilaisista äkkitilanteista. Kun ei ota ylimää räisiä riskejä, voidaan ehkäistä työtapaturmia. Tämä kampanja muistuttaa meitä kaikkia näistä tärkeistä asioista. Sen järjestää tapaturmien ehkäisyverkosto, ja sitä koordinoi Suomen Punainen Risti.

Arvoisa puhemies! Henkilöiden fyysinen ja henkinen hyvinvointi työpaikoilla on myös tärkeää, ja työympäristön on tuettava hyvinvointia. Nostan tässä esiin myös muita työpaikalla havaittuja ongelmia, jotka voivat aiheuttaa työntekijän sairastumista. Niitä ovat esimerkiksi työpaikkakiusaaminen, johon on puututtava oikea-aikaisesti.

Kun työympäristö on turvallinen, silloin työtä on hyvä tehdä. Jokainen kuolema, mikä työtapaturmassa tapahtuu, on liikaa. Ne ovat yksinkertaisesti järkyttäviä. Työpaikoilla toimii luottamusmiehiä, työsuojeluvaltuutettuja, luottamusvaltuutettuja. On tärkeää, että kaikki pidämme silmät ja korvat auki ja puutumme tilanteisiin, missä huomaamme mahdollisia riskejä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.18 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Juvosta erittäin hyvästä puheenvuorosta ja hyvistä huomioista tämän asian ympärillä, jossa on kyse siis työpaikkaonnettomuuksien tutkinnasta.

Tässä kun keskustelua kuuntelin, tämä koskee siis myös maataloudessa tapahtuvia, joihin liittyen edustaja Räsänen hyvin otti esille sen, että siellä toimitaan usein useammassa sukupolvessa ja ollaan vielä auttamassa uutta sukupolvea. Silloin näiden työtapaturmien riski, niin kuin Räsänen siviiliammatiltaan lääkärinä hyvin tietää, kasvaa.

Edustaja Juvonen toi esille määriä, joissa näkyvät ennen muuta nämä kaatumistapaturmat ja työmatkojen lisääntyneet tapaturmat. Tämä on meidän yhteinen haasteemme, miten pystymme tähän vastaamaan.

Mutta erityisesti se, minkä halusin tähän keskusteluun itse tuoda mukaan, on se, että aina tapahtuneista tapaturmista pitäisi pystyä oppimaan, eli meillä pitäisi olla paremmat järjestelmät siihen, millä tavalla voisimme toimia, kun työtapaturma on sattunut, miten voisimme siitä ottaa opiksi, miten voitaisiin kehittää esimerkiksi prosesseja omalla työpaikalla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 134/2024 vp

teollisuudessa, maataloudessa tai vaikkapa toimistossa, että niitä vastaavia tapaturmia ei enää sattuisi.

On hyvä, että tämä asia on edennyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnasta reippaasti ja yksimielisesti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 172/2024 vp sisältyvien 1.—9. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.